

Avoimet lisenssit

Katsaus Creative Commons -lisensointiin

Työelämäpedagogiikan webinaari 12.3.2019

Arto Ikonen

OSC, JYU

JYU. Since 1863.

12.3.2019

1

Tekijänoikeus ja lisensointi

- Tekijänoikeus: tekijän oikeus teokseensa eli oikeus päättää teoksensa käytöstä
 - / Voi syntyä vai luonnolliselle henkilölle, mutta voidaan luovuttaa esim. yhteisölle tai yritykselle sopimuksella
- Lisensointi = tekijän antama lupa teoksen käyttöön
- Myös open access -julkaisut suojattu usein tekijänoikeudella
- Creative Commons -lisensoinnissa tekijä luopuu osasta tekijänoikeudella suojatuista oikeuksistaan

Avoimet sisällöt

- Helposti löydettäviä, jaettavia ja hyödynnettäviä = vapaasti käytettävissä
- Yksinkertaistavat käyttöolupia ja selkeyttävät oikeudellisia epävarmuustekijöitä
- Jotkut oikeudet pidätetään

Eivät ole välttämättä:

- Tekijänoikeudettomia (jos tekijä ei niin erityisesti halua)
- Ilmaisia tai epäkaupallisia (jos tekijä ei niin erityisesti halua). Oikeudesta käyttää aineistoa (eli lissensistä) ei makseta, mutta muita maksuja voidaan pyytää esim. verkkopalvelusta.

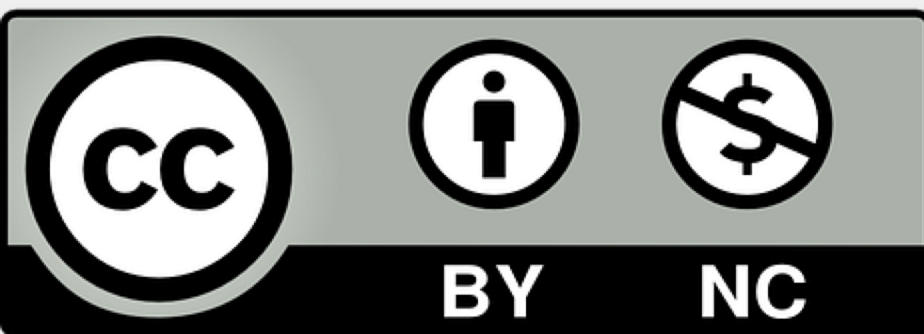
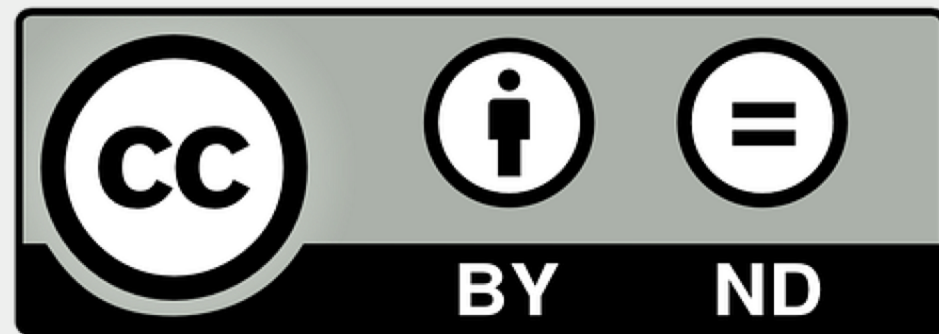
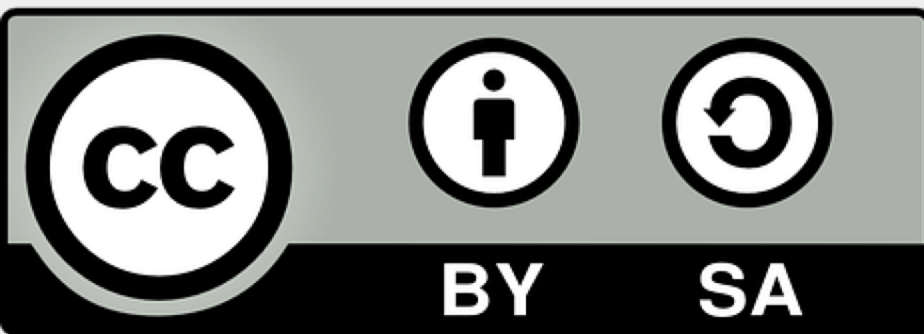
Yleistä Creative Commons - lizensseistä

- avoimien sisältöjen julkaiseminen ja niiden jatkokäyttö
- CC-lisensoinnissa luovutaan osasta tekijänoikeuksista tietyillä ehdoilla
- Avoimille ohjelmistoille omat lissenssit (esim. GNU-GPL)

CC-lisenssit

- **BY** (ByAttribution), **SA** (ShareAlike), **ND** (NoDerivatives), **NC** (NonCommercial)
- **CC 0**: tekijä luopuu kaikista niistä oikeuksistaan teokseen, joista voi luopua
- **CC BY**: voi jakaa, muuttaa, luoda pohjalta uusia teoksia, myös kaupalliseen käyttöön, kunhan tekijä mainitaan
- **CC BY-SA**: samat ehdot kuin edellä, mutta uudet teokset jaettava samalla lisenssillä
- **CC BY-ND**: jakaminen, myös kaupallinen käyttö sallittu, mutta ei voi tehdä muutoksia
- **CC BY-NC**: kuten CC BY, mutta kaupallinen käyttö kielletty (NC-lisenssillä tekijä voi itse käyttää teosta kaupallisesti, mutta muut tarvitsevat siihen luvan)
- **CC BY-NC-SA**: kuten CC BY-SA, mutta kaupallinen käyttö kielletty
- **CC BY-NC-ND**: saa jakaa, kunhan tekijä mainitaan, mutta ei voi muuttaa eikä käyttää kaupallisesti
- [Lisenssin valintaprosessin ohje](#)

Avointen julkaisujen kaupallinen käyttö

- Myös yritykset voivat hyödyntää, jalostaa ja tuotteistaa julkaisuja ja niiden sisältöjä.
- Tekijän mietittävä, onko lisensoitavassa teoksessa jotain, jota voisi hyödyntää kaupallisesti? Jos on, haittaako hyödyntäminen tekijöitä?
- Jos julkisella rahalla tuotettu tutkimus tai julkaisu päätyy kaupalliseksi tuotteeksi, eroaako tämä perinteisestä tieteellisestä julkaisutoiminnasta?
- Jos esim. tutkimushanke tuottaa tietoa, jossa on mahdollisuus kaupallistamiseen, kannattaa ottaa ennen julkaisemista yhteyttä yliopiston tutkimus- ja innovaatiopalveluihin

KUKA VOI KÄYTTÄÄ NC-SISÄLTÖÄ MIHINKIN TARKOITUKSEEN?

	Yritys	Julkis- hallinnon organisaatio	Yleis- hyödyllinen organisaatio	Free- lancer	Yksityis- henkilö
Fyysisten kappaleiden myynti	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei
Maksullinen sisällön lisensointi	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei
Käyttö mainonnassa	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei
Käyttö ansiotarkoituksessa	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei
Käyttö työtehtävässä	–	–	–	Ei	–
Käyttö verkkosivustolla, jossa esitetään mainoksia verkkoisännöinnin kulujen kattamiseksi	Ei	Kyllä	Kyllä	Ei	Kyllä
Käyttö verkkosivustolla, jossa alustan tarjoaja (ei palveluntarjoaja) esittää mainoksia	Ei	Kyllä	Kyllä	Ei	Kyllä
Käyttö sisäisessä koulutuksessa ja viestinnässä	Ei	Kyllä	Kyllä	Ei	–
Käyttö viihdykkeenä yksityisesti tai ystävien/perheen kesken	–	–	–	–	Kyllä
Käyttö asiakkaiden/yleisön viihdyttämiseksi/informoimiseksi	Ei	Kyllä	Kyllä	Ei	Kyllä
Käyttö ilmaisilla kursseilla koulutuksessa	Ei	Kyllä	Kyllä	Ei	Kyllä
Käyttö maksullisilla kursseilla koulutuksessa	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei
Käyttö yrityksen maksamassa tutkimuksessa	Ei	Ei	Ei	Ei	–
Käyttö julkisrahoitteisessa tutkimuksessa	Ei	Kyllä	Kyllä	Ei	–
Käyttö yrityksen sisäisessä tutkimuksessa	Ei	–	–	Ei	–

LYHENTEET:

Kyllä = NC-sisällön käyttö on sallittua

Ei = NC-sisällön käyttö ei ole sallittua

– = Ei sovellettavissa

Kysymyksiä

- Kuka päättää lisenssin? Hanke? Yliopisto, jonka työntekijät mukana hankkeessa?
- Luovutetaanko oikeudet organisaatiolle?
- Yhteistyösopimus organisaatioiden kesken, jos hankkeessa useamman organisaation edustajia?
- Onko oltava esim. tekijänoikeuksien siirtosopimuksia?
- Riittääkö CC-lisenssi itsessään?

Miten lisenssi otetaan käyttöön?

- Mitkä oikeudet haluaa pitää ja miksi?
- Onko sallivasta lissenssistä haittaa vai tuntuuko se vain henkilökohtaisesti epämukavalta?
- Kun lisenssi on valittu, tulee lissenssimerkintä laittaa **selvästi** näkyville sivuille tai julkaisuun → lissenssin tunnistettavuus osa avoimuutta

Oppimateriaaleista

- *”Oppimateriaaleja tulee voida muokata ja kääntää, jotta niistä voidaan hyötyä muualla maailmassa ja eri kohderyhmissä. Siksi Avoimia oppimateriaaleja (OER) ei saisi julkaista ND-lisenssillä.”*

Till Kreutzer: [Avoim sisältö - käytännön opas Creative Commons -lisenssien käyttämiseen](#) (s. 42)

Muuta huomioitavaa

Tekijyys

- Vastuullinen tiede: [Muistilista tekijyydestä sopimiseksi tutkimushankkeille](#)
- TENK: [Tieteellisten julkaisujen tekijyydestä sopiminen](#)

GDPR

- Henkilötietojen käsittely, materiaalien tunnistettavat henkilöt, anonymisointi
- Yhteinen käyttö: saako henkilötietoja siirtää yliopistosta toiseen?

Aineistohallintasuunnitelma

- Ohjeita OSC:n [Avoin tiede -sivuilla](#) ja researchsupport-osc@jyu.fi

Kysyttävää?

arto.ikonen@jyu.fi